

Vergaderjaar 1983–1984

18 412 (R 1258)

Overeenkomst met Roemenië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, met brieven; 's-Gravenhage, 27 oktober 1983

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 8 juni 1984. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 8 juli 1984.

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 28 mei 1984

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 27 oktober 1983 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Overeenkomst tussen de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de regering van de Socialistische Republiek Roemenië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen (Trb. 1983, 177)².

Een toelichtende nota bij deze Overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen is verzocht hogerge-noemde stukken op 8 juni 1984 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen.

De gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen is van deze overlegging in kennis gesteld.

De minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, GW;
Art. 61, (3), GW. 1972, en art. 24 Statuut.

² Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

Tot overleg omtrent de onderhavige op 27 oktober 1983 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Overeenkomst (Trb. 1983, 177) is destijds aan Roemeense zijde het initiatief genomen.

De Roemeense wetgeving laat sinds 1972 de mogelijkheid open voor vestiging op Roemeens grondgebied van gemengde ondernemingen waarin behalve door Roemeense (voor ten minste 51%) ook door buitenlandse ondernemingen kan worden geparticipeerd. Roemenië heeft, ten einde de totstandkoming van dergelijke ondernemingen te stimuleren, er bij verschillende landen op aangedrongen investeringsbeschermingsovereenkomsten te sluiten. Inmiddels zijn, voor zover bekend, zulke overeenkomsten gesloten met de Verenigde Staten van Amerika (1973), Egypte, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (1976), Italië, Oostenrijk (1977), België, Luxemburg (1978) en de Bondsrepubliek Duitsland (1979).

Ook Nederland werd benaderd om te komen tot de afsluiting van zulk een overeenkomst. Van Roemeense zijde werd hiertoe begin 1975 een eerste ontwerp-tekst ingediend.

De Nederlandse bereidheid om op basis van dit tekstvoorstel tot onderhandelingen over te gaan was gebaseerd op een viertal overwegingen:

1. De meeste EG-lid-staten sloten, respectievelijk overwogen sluiting binnen afzienbare tijd van investeringsbeschermingsovereenkomsten met Roemenië.

2. Het Nederlandse bedrijfsleven, in casu het Centraal Orgaan voor de Economische Betrekkingen met het Buitenland, kon zich verenigen met het sluiten van een dergelijke overeenkomst, mits de mogelijkheid zou worden opengesteld van verzekering van niet-commerciële risico's ingevolge de Wet herverzekering investeringen van 23 april 1969 (Stb. 1969, 268).

3. Roemenië heeft op 12 september 1975 het Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten (Washington, 18 maart 1965; laatstelijk Trb. 1981, 191) bekrachtigd.

4. In de memorie van toelichting bij de Wet herverzekering investeringen is gesteld dat als ontwikkelingslanden worden beschouwd die landen die door het «Development Assistance Committee» van de OESO worden aangemerkt als «less-developed countries». Hoewel Roemenië door voornoemd «Committee» niet als zo'n land wordt aangemerkt, heeft de toenmalige minister van Financiën in 1979 besloten investeringen in Roemenië in aanmerking te laten komen voor verzekering ingevolge de vorenvermelde wet. Hierbij is overwogen dat Roemenië als ontwikkelingsland kan worden beschouwd, gezien het feit dat het land deel uitmaakt van de zogenaamde «Groep van 77» (een groep van ontwikkelingslanden die zich hebben verenigd in het kader van de UNCTAD), gezien het wél voorkomen van vergelijkbare landen als Joegoslavië en Portugal op de lijst van «less-developed countries», alsmede gezien het feit dat Roemenië een beroep kan doen op Wereldbankleningen.

Op basis van een eind 1977 ingediend tweede Roemeens ontwerp hebben in 1980 twee onderhandelingsronden plaatsgevonden respectievelijk te Boekarest en 's-Gravenhage. Vervolgens is geruime tijd langs diplomatieke weg overleg gepleegd over enkele nog openstaande punten.

In de eerste plaats betrof dit de uitzonderingen die zouden worden toegestaan op de behandeling als meest begunstigde natie. Het is gebruikelijk dat faciliteiten die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een internationale overeenkomst ter vermijding van dubbele belastingheffing, worden uitgezonderd van deze behandeling. Wanneer echter ook faciliteiten worden uitgezonderd die worden verleend op grond van nationale belastingmaatregelen, dan ontstaat er een te grote onzekerheid inzake een gelijke fiscale behandeling van alle buitenlandse investeerders. Op uitdrukkelijke wens van Nederlandse zijde is daarom van afgezien in artikel 3 een verwijzing naar nationale belastingmaatregelen op te nemen.

In de tweede plaats betrof dit subrogatie en arbitrage. De Wet herverzekering investeringen stelt dat de Staat tot herverzekering van bepaalde niet-commerciële risico's, verbonden aan een investering in een ontwikkelingsland, kan overgaan indien met het betrokken land een bevredigende voorziening is getroffen betreffende de behandeling door dat land van Nederlandse investeringen. Die regeling zal onder meer moeten inhouden een subrogatiebeding en/of een procedure in geval van een geschil tussen een investeerder en het betrokken land.

Wat de subrogatie betreft is van Roemeense zijde het beginsel aanvaard dat een verzekeraar (in het Nederlandse geval de Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij (NCM) als verzekeraar en de staat als herverzekeraar) zal treden in de rechten en zekerheden van een verzekerde investeerder in geval van schade. Van Roemeense zijde wenste men hieraan echter de verplichting van de verzekeraar te koppelen garant te zijn voor de uitvoering door de investeerder van de verplichtingen die deze heeft aangegaan. Aangezien noch de Nederlandse bepalingen inzake subrogatie, noch de contractuele relatie van de NCM met de verzekerde investeerder voorzien in een dergelijke garantstelling, was zulks aan Nederlandse zijde niet aanvaardbaar. Uiteindelijk is ertoe besloten in de Overeenkomst geen bepaling inzake subrogatie op te nemen.

Omdat wij het, evenals het Nederlandse bedrijfsleven, van belang achten dat de mogelijkheid van investeringsverzekering aanwezig is voor landen waarmee een dergelijke overeenkomst is gesloten, ontstond, gezien de bepalingen van de Wet herverzekering investeringen, de noodzaak een bevredigende geschillenregeling in de Overeenkomst op te nemen. Van Roemeense zijde werd een tekstvoorstel ingediend waarin slechts werd vastgelegd dat een investeerder, na uitputting van lokale rechtsmiddelen, het recht zou hebben om geschillen inzake de hoogte van de schadevergoeding na onteigening voor te leggen aan het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen in Washington. Per geval zou de Roemeense overheid evenwel nog moeten beslissen of zij haar door het Verdrag van Washington voorgeschreven instemming met arbitrage of verzoening zou geven. Tijdens de onderhandelingen bleek het mogelijk om aan dit artikel een tijdslimiet inzake de uitputting van lokale rechtsmiddelen toe te voegen alsmede een bepaling waaruit blijkt dat Partijen reeds bij de Overeenkomst toestemming geven een geschil te doen beslechten ingevolge het Verdrag van Washington. Van Roemeense zijde wenste men echter geen andere geschillen dan die inzake de schadevergoeding na onteigening onder de werking van de Overeenkomst te brengen.

Wel bleek mogelijk om in een *briefwisseling* bij de Overeenkomst een verklaring van goede wil op te nemen inzake het voorleggen van bovenbedoelde andere geschillen aan het Centrum in Washington. Tevens is in de briefwisseling nader vastgelegd welke handeling moet worden opgevat als het begin van de termijn van twee jaren als genoemd in artikel 5, tweede lid.

Wij zijn van mening dat hiermede een geschillenregeling is verkregen die verzekering ingevolge de Wet herverzekering investeringen mogelijk maakt.

Op 22 juli 1983 ten slotte is te Boekarest overeenstemming bereikt over de tekst van de onderhavige overeenkomst. Zij heeft in het bijzonder ten doel investeringen bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van beide landen.

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in de Overeenkomst voorkomende begrippen. De omschrijving van de term investeringen (artikel 1, eerste lid) is niet limitatief. Op Roemeens verzoek werd aan alinea (b) (ii) van het tweede lid van dit artikel toegevoegd dat, voor wat betreft ondernemingen van het Koninkrijk, deze hun statutaire zetel zullen moeten hebben in het Koninkrijk, zulks ten einde te voorkomen dat ondernemingen onder de bepalingen van de Overeenkomst zouden vallen die naar de opvatting van de Roemeense autoriteiten niet als een onderneming van het Koninkrijk kunnen worden beschouwd. Van Nederlandse zijde is met die toevoeging ingestemd, hoewel ook de kortere formulering, gelet op de desbetreffende wettelijke regelingen, toereikend zou zijn geweest.

Artikel 3 behelst de bepaling dat Partijen investeerders of investeringen niet minder gunstig zullen behandelen dan investeerders of investeringen uit derde landen. Van Roemeense zijde bleek men niet te kunnen instemmen met een bepaling inhoudende dat een investeerder desgewenst ook kan kiezen voor de behandeling die de eigen onderdanen van het ontvangende land krijgen. In het kader van de behandeling als meest begunstigde natie zullen investeringen op het grondgebied van de andere Partij een rechtvaardige en billijke behandeling krijgen. Ongerechtvaardigde beperkende maatregelen die het gebruik of het beheer van dan wel de beschikking over investeringen in de weg staan, zullen achterwege worden gelaten. De behandeling als meest begunstigde natie omvat niet faciliteiten die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een douane-unie of een vergelijkbare organisatie, dan wel in het kader van een internationale Overeenkomst ter vermindering van dubbele belastingheffing.

In **artikel 4** worden de voorwaarden omschreven die het onrechtmatige karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies met betrekking tot een investering. Er worden waarborgen gegeven voor de betaling en vrije transfer van een rechtvaardige schadeloosstelling.

Ingeval zich een geschil inzake het bedrag van de schadevergoeding bij onteigening voordoet tussen een investeerder en de Staat waar geïnvesteerd wordt, is die Staat verplicht dat geschil overeenkomstig **artikel 5**, eerste lid, te doen onderwerpen aan de jurisdictie van het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen met het oog op een verzoening of arbitrage op grond van het Verdrag van Washington van 18 maart 1965. Het feit dat beide Partijen er reeds bij de onderhavige overeenkomst in toestemmen een eventueel geschil ter beslechting te doen behandelen ingevolge bedoeld Verdrag, neemt niet weg dat in eerste aanleg met gebruikmaking van lokale rechtsmiddelen een oplossing moet worden gezocht. Echter uit artikel 5, tweede lid, vloeit voort dat twee jaar na de aanvang van de procedure ter regeling van het geschil de investeerder, evenals de betrokken Partij, de mogelijkheid heeft zich tot het Centrum in Washington te wenden.

Volgens **artikel 6** zullen het geïnvesteerde kapitaal en de opbrengst daarvan vrij kunnen worden getransfereerd in een convertibele valuta.

In **artikel 7** zijn nadere bepalingen opgenomen omtrent de valuta waarin de koers waartegen getransfereerd zal worden. In het eerste lid is bepaald dat getransfereerd zal worden in de valuta waarin indertijd is geïnvesteerd of in een andere convertibele valuta waarover overeenstemming tussen investeerder en gastland bestaat. Het tweede lid biedt duidelijkheid en zekerheid over de toe te passen koers.

Ingevolge **artikel 8** vallen ook investeringen die zijn gedaan vóór de inwerkingtreding van deze Overeenkomst, onder de bepalingen van de Overeenkomst.

Artikel 9 opent de mogelijkheid van consultaties tussen Partijen inzake de toepassing van de onderhavige overeenkomst en inzake investeringen die in het kader van deze Overeenkomst zijn gedaan. Hiertoe kan gebruik worden gemaakt van de Gemengde Commissie die is ingesteld bij de Langlopende Overeenkomst inzake economische, industriële en technische samenwerking tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Socialistische Republiek Roemenië van 14 mei 1975 (laatstelijk Trb. 1976, 50).

Geschillen die tussen de beiden Overeenkomstsluitende Partijen mochten rijzen, zullen ingevolge **artikel 10**, indien mogelijk, langs diplomatieke weg worden geregeld. Indien op die wijze geen oplossing wordt bereikt, kan het geschil aan arbitrage worden onderworpen.

De Overeenkomst zal een eerste looptijd hebben van 10 jaar waarna zij voor telkens 10 jaar stilzwijgend wordt verlengd behoudens opzegging met inachtneming van een termijn van zes maanden.

De Overeenkomst zal gelden voor het gehele Koninkrijk.

De staatssecretaris van Economische Zaken,
F. Bolkestein

De minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

De minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding